

†Αρχιμανδρίτης Τίτος Ταμπακάκης
Πρωτοσύγκελλος Ι. Μ. Πέτρας και Χερρονήσου
Γραμματέυς της Συνοδικής Επιτροπής επί του Θρησκευτικού Τουρισμού
της Εκκλησίας Κρήτης

----///----

«Παρουσίαση Δράσεων της Συνοδικής Επιτροπής
επί του Θρησκευτικού Τουρισμού της Εκκλησίας Κρήτης»

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Ρόδου κ.κ. Κύριλλε, Εκπρόσωπε της Α.Θ.Π.
του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Ηλείας κ.κ. Γερμανέ,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Δωδώνης κ.κ. Χρυσόστομε, Πρόεδρε του Συ-
νοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Λευκάδος και Ιθάκης κ.κ. Θεόφιλε,

Εντιμώτατοι άρχοντες, Αγαπητοί Πατέρες, Αγαπητοί Σύεδροι,

Κυρίες και κύριοι,

Η πανάρχαια υπόθεση του Θρησκευτικού Τουρισμού που δημιουργεί πο-
λιτισμό και που φέρει τους λαούς του κόσμου κοντά, χαρακτηρίζεται στις ημέ-
ρες μας ως μία ειρηνική και μαζική ταυτόχρονα δραστηριότητα. Εκατομμύρια
ανθρώπων μετακινούνται σήμερα, ώστε ο Θρησκευτικός Τουρισμός να είναι
ένα ταχύτατα αναδυόμενο ρεύμα τουρισμού, στο οποίο συνδυάζεται η πνευμα-
τική ανάταση και η αναζήτηση του επισκέπτη με την σωματική του ανάπαυση
και αναψυχή.

Όλο και περισσότεροι επισκέπτες, ημεδαποί και αλλοδαποί, ομόδοξοι, ε-
τερόδοξοι αλλά και αλλόθρησκοι αναζητούν μοναστικά καθιδρύματα, τόπους
αγιασμένους, μυρωμένους από την προσευχή και τη ζωή των Αγίων, μνημεία
που μαρτυρούν την παρουσία του Θεού στον κόσμο και την ευσέβεια των προ-
γόνων μας, όπως αυτή εκφράστηκε δια μέσου των αιώνων και παραδόθηκε α-
νόθευτη και ακέραιη στους επιγενομένους. Πολλοί απ' αυτούς σχηματίζουν μια
πορεία θεοπροσευχομένων ανθρώπων, που αναζητούν να κορέσουν την υπαρ-
ξιακή τους πείνα και δίψα.

Η Κρήτη, κοσμεΐται, από τη μία άκρη έως την άλλη από πολλά στοιχεία
ενός υπερκόσμιου πολιτισμού, δείγματα της ανατολικής ορθοδόξου κατανοή-
σεως των καίριων της ζωής. Από ένα αμέτρητο πλήθος ιερών ναών της βυζα-
ντινής, της μεταβυζαντινής και των λοιπών περιόδων, από ένα πλήθος ιερών
μονών, καστρομοναστηρίων, παρεκκλησίων και εξωκκλησίων, εικονογραφημέ-
νων, ευπρεπισμένων με απaráμιλλα ξυλόγλυπτα τέμπλα, με θαυμάσιες εικό-
νες κρητικής βυζαντινής τέχνης, στους οποίους ο βαθύτατα πιστός λαός μας
αναπέμπει αιώνες τις προσευχές του προς τον Θεό. Όλα αυτά ανάγουν τον ει-
λικρινή αναζητητή εις «ύψος νοητόν», από το οποίο δύναται να διακρίνει το «α-

πόθετον κάλλος» της αστραπής της Θεότητας, που νεκρώνει τον θάνατο, φωτίζει τα σύμπαντα και ανυψώνει την οικουμένη «εις καινότητα ζωής». Αυτά τα μνημεία, τα ιερά σεβάσματα έχουν συντελέσει στον συγκρητισμό μας, στη δημιουργία μίας λαμπρής λειτουργικής παράδοσης, απαύγασμα της οποίας είναι τα ήθη και τα έθιμα του κρητικού λαού.

Έχουμε το προνόμιο να κατοικούμε σ' αυτόν τον ευλογημένο τόπο, σ' αυτό το μυρωμένο νησί, που το χαϊδεύει και το μυρώνει η αύρα του αρχιπελάγους και το μνημονεύουν οι ανάσες λαών και πολιτισμών. Πέρασαν από αυτό και ποιοί δεν πέρασαν! Όμως η Κρήτη έμεινε στην Ιστορία ως **Χριστιανική Κρήτη**, γιατί συνδέεται εξ αρχής με τους πρωτοκορυφαίους των Αποστόλων: τον Πέτρο στα Ιεροσόλυμα, όπου Κρήτες «προσήλυτοι» ήσαν από τους πρώτους που άκουσαν και μετέφεραν τα πρώτα σπέρματα του Χριστιανισμού στο νησί και κυρίως τον Απόστολο Παύλο με τον άξιο μαθητή του Απόστολο Τίτο, τον οποίο «κατέλιπεν εν Κρήτη», γι' αυτό η Εκκλησία της Κρήτης είναι μία από τις παλαιότερες αποστολικές Εκκλησίες.

Τι είναι η ζωή μας; Μία πορεία. Ένα περπάτημα μέσα στον χρόνο, μία μνήμη και μία ανάμνηση. Μία αναπνοή που ζωογονείται με την πίστη, την ελπίδα και την αγάπη, μ' αυτά δηλαδή τα υλικά και τις δυνάμεις που είναι ζυμωμένη η ζωή και η διακονία μας. Έτσι, από την αρχή της ιδρύσεώς της η Εκκλησία Κρήτης έδωσε τη μαρτυρία της μέσα σε έναν κόσμο «κατείδωλον».

Στον Απόστολο Τίτο, πρώτο Επίσκοπο της Εκκλησίας της Κρήτης, οφείλεται η οργάνωση της Εκκλησίας, κατά τις υποδείξεις και τα κελεύσματα του αποστόλου Παύλου. Ο απόστολος Τίτος παρέμεινε πιστός μαθητής στον απόστολο Παύλο και τήρησε πιστά το σχήμα της εντολής του. Πρώτον «ίνα τα λείποντα επιδιορθώση», δεύτερον «να καταστήση κατά πόλιν πρεσβυτέρους», τρίτον να κηρύξει στον λαό «την υγιαίνουσαν διδασκαλίαν» με γνώμονα να γίνει «τύπος των καλών έργων». Η δράση του Αποστόλου Τίτου υπήρξε κοπιώδης, αλλά αποτελεσματική. Τα ζιζάνια της ειδωλολατρίας ξεριζώθηκαν και στη θέση τους υψώθηκαν τα κάστρα του Σταυρού. Με τον τρόπο αυτόν εθεμελίωσε την Εκκλησία Κρήτης πάνω σε γερά θεμέλια και εξασφάλισε την περαιτέρω πορεία της. Διωγμοί με μανία, αν και ξεσηκώθηκαν από την αρχή και πολέμησαν τη νέα πίστη, δεν την τρώμαξαν, απεναντίας τη δυνάμωσαν και με τα άγια λείψανα των μαρτύρων της έκτισε θυσιαστήρια. Ύψωσε το δισκάριο με τις μερίδες των εκλεκτών του Θεού, Ομολογητών, Οσίων και Οσιομαρτύρων ενώπιον εθνών και βασιλέων και ανάδειξε τόπους λατρείας, σπήλαια και χαράδρες της Κρήτης, που έγιναν μοναστικά κρησφύγετα προσευχής. Όλο το νησί ευωδιάζει πλέον από τα μυρίπνοα αίματα των μαρτύρων και τις προσευχές των αγίων. Τα θυσιαστήρια προσφέρουν αφειδώς ευώδη θυμιάματα, που ενώνονται με το άρωμα των λουλουδιών και των κρίνων, με τα οποία ο καλός Θεός έχει στολίσει το μεγαλόπρεπο νησί.

Όμως, είναι απαραίτητο να τονίσουμε, ότι ο θρησκευτικός μας πλούτος δεν περιορίζεται μόνο στους πνευματικούς θησαυρούς του παρελθόντος. Συνίσταται και στην πνευματική ακτινοβολία συγχρόνων, αγιασμένων μορφών που επανδρώνουν και λειτουργούν τα ιερά μας προσκυνήματα. Είναι τα πρόσωπα που αναπαύουν τις ψυχές, που αφιερώνουν τη ζωή τους στην προσευχή, στην εξομολόγηση, αλλά και στην επικοινωνία της αληθείας, τον διάλογο της αγάπης προς κάθε άνθρωπο ξεχωριστά, με απεριόριστη υπομονή, χωρίς όρους, προϋποθέσεις και ιδιοτέλειες.

Η Κρητόνησος δέχεται πλημμυρίδα επισκεπτών κάθε χρόνο απ' όλο τον κόσμο, ιδιαίτερος δε τα τελευταία χρόνια ομόδοξους αδελφούς μας από άλλες χώρες, όπως τη Ρωσία, την Ουκρανία και τις Βαλκανικές χώρες, που ενδύονται τον μανδύα του προσκυνητού, επιθυμώντας να βιώσουν τη γνήσια ελληνορθόδοξη χριστιανική παράδοση, στην οποία οφείλουν τον ορθόδοξο βαπτισμό τους.

Η Ιερά Επαρχιακή Σύνοδος της Εκκλησίας Κρήτης είναι ο θεματοφύλακας των ιερών και των οσίων της κρητικής γης. Αγωνίζεται με κάθε τρόπο να διαφυλάξει αυτή την πνευματική κληρονομιά από παραχαράξεις, αλλοτριώσεις, εκκοσμικεύσεις και εκπτώσεις και να δώσει τη μαρτυρία της πατρογονικής μας ευσέβειας σε κάθε επισκέπτη που ζητά να πληροφορηθεί γι' αυτήν. Προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποφύγει τον κίνδυνο της εμπορευματοποίησης των ιερών χώρων. Επιδιώκει να αντισταθεί στους ποικίλους πειρασμούς οργανωμένα, θεσμικά και με τον ενδεικνυόμενο τρόπο να προβάλλει την μακραίωνη χριστιανική παράδοση της Κρήτης έτσι ώστε να μην μετατραπούν τα ιερά καθιδρύματα σε μουσεία και οι διακονούντες σε αυτά σε μουσειοφύλακες, αλλά να παραμείνουν λειτουργοί του Μυστηρίου της Θείας Επιφανείας σε κάθε άνθρωπο που αναζητά τον Θεό στη ζωή του. Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης μας κ.κ. Βαρθολομαίος: *«Υποχρέωσις ιερά τῆς Ἐκκλησίας τυγχάνει ἡ ἐπιμελημένη διαφύλαξις καὶ ἐξασφάλισις τῶν στοιχείων τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς ἡμῶν. Οὐχὶ δέ μόνον ἡ διαφύλαξις καὶ ἐξασφάλισις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ προβολὴ αὐτῶν πρὸς τε τοὺς ἡμετέρους καὶ πρὸς τοὺς θύραθεν».* Αυτό είναι, συνοπτικά, το θεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμόρφωσε και συνεχίζει να διαμορφώνει την ποιμαντική της προσπάθεια η Συνοδική Επιτροπή επί του Θρησκευτικού Τουρισμού, που συνέστησε κατά τη Συνεδρία της 14^η Ιουνίου 2006 η Ιερά Επαρχιακή μας Σύνοδος.

Πρώτος Πρόεδρος χρημάτισε ο μακαριστός Μητροπολίτης Πέτρας και Χερρονήσου κυρός Νεκτάριος. Μετά την προς Κύριον εκδημία του, δεύτερος κατά σειρά Πρόεδρος της Συνοδικής Επιτροπής, ορίσθηκε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πέτρας και Χερρονήσου κ. Γεράσιμος. Αντιπρόεδροι της Επιτροπής χρημάτισαν οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Γορτύνης και Αρκαδίας κ. Μακάριος, Κισάμου και Σελίνου κ. Αμφιλόχιος και Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Δαμασκηνός.

Στην Επιτροπή μετέχουν ως μέλη ένας εκπρόσωπος από την Ιερά Αρχιεπισκοπή και τις κατά τόπους Ιερές Μητροπόλεις της Μεγαλονήσου. Σε πρακτικό επίπεδο, η Συνοδική Επιτροπή, εκτός από τις συχνές συναντήσεις εργασίας των μελών της, διοργανώνει συνέδρια και ημερίδες, συμμετέχει σε διεθνείς εκθέσεις, συμβάλλει στη δημιουργία έντυπων και ηλεκτρονικών εκδόσεων που αφορούν τα μνημεία της Κρήτης. Ειδικότερα, τα έτη 2006, 2007, 2009, 2010 και 2011 πραγματοποιήθηκαν ημερίδες για το Σωματείο Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης. Έτσι δόθηκε η ευκαιρία να δημιουργηθεί διάυλος επικοινωνίας και κλίμα συνεργασίας μεταξύ της Εκκλησίας και των ξεναγών, οι οποίοι γίνονται, μέσω της ξενάγησης, πρεσβευτές ή μάλλον ιεραπόστολοι του ορθόδοξου χριστιανικού πολιτισμού. Στις ημερίδες αυτές δόθηκαν από εξέχοντες ομιλητές θεολόγους, αρχαιολόγους και επαγγελματίες από το χώρο του τουρισμού οι σωστές κατευθύνσεις ως προς τις υποδείξεις που πρέπει να κάνουν οι ξεναγοί προς τους επισκέπτες, την συμπεριφορά που πρέπει να έχουν προς τα μνημεία και στα πρόσωπα που διακονούν σε αυτά κ.α.

Στο σημείο αυτό ανοίγω μια παρένθεση λέγοντας πως ο Σεβασμιώτατος Πρόεδρος Μητροπολίτης κ. Γεράσιμος κατά τις συνεδριάσεις της κοινής Συντονιστικής Επιτροπής επί του Προσκυνηματικού – Θρησκευτικού Τουρισμού μεταξύ Υπουργείου Τουρισμού και Εκκλησίας Κρήτης κατέθεσε το αίτημα όπως στις Σχολές Ξεναγών να υπάρχουν προγράμματα επιμόρφωσης περί Ορθοδόξου Θεολογίας και Εκκλησιαστικής Ιστορίας. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν οι ξεναγοί μας να εμπλουτίσουν ακόμη περισσότερο το γνωστικό τους πεδίο και να απαντούν καιρία σε ερωτήσεις που θα τους θέτουν οι επισκέπτες που συνοδεύουν, πάνω σε θέματα πίστεως και λατρείας.

Επίσης, στις 2 Ιουνίου 2008 πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή Αρκαδίου, ημερίδα με θέμα «...της φιλοξενίας μη επιλανθάνεσθε», στην οποία μετείχαν εκπρόσωποι όλων των Ιερών Μονών της Εκκλησίας Κρήτης. Η ημερίδα αυτή απετέλεσε μια πρώτη προσπάθεια ώστε η Ιερά Σύνοδος να εγκύψει με ιδιαίτερη προσοχή και να εστιάσει τον προβληματισμό της στις Ιερές Μονές που δέχονται πλήθος επισκεπτών, που αντιμετωπίζουν αναρίθμητα προβλήματα, σηκώνοντας το μεγαλύτερο βάρος και την ευθύνη της μαρτυρίας της Ορθοδοξίας.

Στις 25 και 26 Νοεμβρίου 2009 ο Πρόεδρος της Συνοδικής Επιτροπής εξεπροσώπησε την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στη Μόσχα με θέμα «Πορεία Θεοπροσευχομένων». Στη ρωσική πρωτεύουσα δόθηκε η δυνατότητα πραγματοποιώντας συνεντεύξεις με δημοσιογράφους και συναντήσεις με το Γραφείο Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Μόσχας, με κρατικούς φορείς και τουριστικούς πράκτορες, να παρουσιάσουμε τον ανεκτίμητο θησαυρό των μνημείων μας και τον άφθιτο πνευματικό μας πλούτο όπως τον διεφύλαξε αλώβητο το Οικουμενικό Πατριαρχείο στις Επαρχίες του όπως είναι η Κρήτη, με πολλούς αγώνες

και θυσίες σε καιρούς δυσχειμέρους για το Γένος μας. Σε συνέχεια αυτής της πρώτης μετάβασης μας στη Μόσχα η Εκκλησία της Κρήτης, σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης, συμμετέχει από 17 έως 20 Μαρτίου 2012 με δικό της περίπτερο στην Τουριστική Έκθεση ΜΙΤ 2012, που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στη Ρωσική πρωτεύουσα, με τη συμμετοχή φορέων του τουρισμού από ολόκληρο τον κόσμο. Το ενδιαφέρον του κοινού και των τουριστικών παραγόντων για την Ορθόδοξη Κρήτη ήταν πολύ μεγάλο. Στις 21 Νοεμβρίου 2012 ο Πρόεδρος της Συνοδικής Επιτροπής εξεπροσώπησε το Οικουμενικό Πατριαρχείο στο Συνέδριο «Θρησκευτικός – Πολιτιστικός Τουρισμός εις την Νοτιοανατολικήν Ευρώπην, Μοντέλα Αναπτύξεως Εμπειρίαι – Δυνατότητες Συνεργασίας», που έλαβε χώρα στην Θεσσαλονίκη.

Από 10 έως 14 Οκτωβρίου 2013 η Συνοδική Επιτροπή, με την Περιφέρεια Κρήτης, συμμετείχε στην Έκθεση «Κρητικό Φθινόπωρο» η οποία πραγματοποιήθηκε στο Κίεβο της Ουκρανίας. Η Εκκλησία της Κρήτης, με το δικό της περίπτερο ανέδειξε τα ιερά προσκυνήματα της Μεγαλονήσου Κρήτης στον Ουκρανικό λαό, ο οποίος όπως απεδείχθη από τις εκδηλώσεις τιμής και σεβασμού προς την κρητική αντιπροσωπεία, αγαπά πολύ την Ελλάδα και τον πολιτισμό της. Σημειωτέον ότι στο έργο αυτό της Συνοδικής Επιτροπής μεγάλη ήταν η συνεισφορά της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων στη διάθεση χρήσιμου, πλούσιου επιστημονικού έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού, το οποίο αποδεικνύει την σοβαρή εργασία που γίνεται στις εκκλησιαστικές επαρχίες της Κρήτης σε θέματα Θρησκευτικού Τουρισμού.

Το Πρωτόκολλο Συνεργασίας στον τομέα του προσκυνηματικού τουρισμού μεταξύ Εκκλησίας Κρήτης και Υπουργείου Τουρισμού που υπογράφεται στις 6 Νοεμβρίου 2013, θέτει επισήμως τις βάσεις για συνεργασία μεταξύ της Εκκλησίας Κρήτης και της Ελληνικής Πολιτείας αναφορικά με την ανάδειξη, την προστασία, την προβολή και τον σεβασμό των ιερών προσκυνημάτων της Κρήτης.

Αποτελεί σημαντικό γεγονός ότι βάσει του άρθρου 5 του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας συστήθηκε Κοινή Συντονιστική Επιτροπή, η οποία παρακολουθεί και υλοποιεί σχέδιο ολοκληρωμένων δράσεων, ανάδειξης, προώθησης και προβολής των μνημείων του χριστιανικού πολιτισμού της Κρήτης. Στην Επιτροπή αυτή μετέχει ο Σεβ. Πρόεδρος Μητροπολίτης Πέτρας και Χερρονήσου κ. Γεράσιμος, ο οποίος στηρίζει σθεναρώς, με κάθε τρόπο την προσπάθεια που καταβάλλει η Εκκλησία Κρήτης, ώστε να αντιμετωπιστούν από κοινού τρέχοντα ζητήματα που αφορούν την προστασία ανάδειξη και συντήρηση των θρησκευτικών μνημείων, τη δημιουργία υποδομών από την μεριά της Πολιτείας για φιλοξενία των προσκυνητών, την περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίηση του Θρησκευτικού Τουρισμού ώστε να συμβάλλει ακόμη και στην οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια πολλών περιοχών που πλήττονται από την ανεργία, αφού ο Θρη-

σκευτικός Τουρισμός παραμένει ανθεκτικός κατά τις στατιστικές και σε περιόδους οικονομική κρίσης.

Επιπλέον, το έτος 2013 η Συνοδική Επιτροπή μετείχε στις εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν σε πόλεις της Κρήτης επί τη συμπληρώσει 100 χρόνων από την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Την 10^η Δεκεμβρίου 2014 η Συνοδική Επιτροπή συμμετείχε στο Ζάππειο Μέγαρο στην Αθήνα, σε συνέδριο που πραγματοποίησαν η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Πολιτιστικών Συλλόγων, ο πρώην Υπουργός Ανάπτυξης και Βουλευτής Β' Αθηνών κ. Κωνσταντίνος Χατζηδάκης και Βουλευτής Ηρακλείου κ. Ελευθέριος Αυγενάκης, με θέμα: «Η ανάπτυξη της Κρήτης. Επιχειρηματικότητα στην Κρήτη και την Αττική. Εναλλακτικός Τουρισμός – Χρηματοδοτικά εργαλεία (Αγροτουρισμός-Οινοποιία-Προσκυνηματικός Τουρισμός)».

Η Συνοδική Επιτροπή εξεπροσωπήθη σε συνέδριο στα πλαίσια του αφιερωματικού έτους Ελλάδος – Ρωσίας Μάιος 2016, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, σε συνέδριο για τις Ελληνορωσικές Σχέσεις στον Τουρισμό στο Ρέθυμνο τον Οκτώβριο του 2016 και στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Θρησκευτικού Τουρισμού, που έλαβε χώρα από 25 έως και 26 Νοεμβρίου 2016, στη Λεπτοκαρυά Πιερίας.

Στις 26 Απριλίου 2017 ο Πρόεδρος της Επιτροπής ο Σεβ. Μητροπολίτης Πέτρας και Χερρονήσου κ. Γεράσιμος, συμμετείχε στην συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών της Βουλής των Ελλήνων, με θέμα ημερησίας διατάξεως την ενημέρωση για τις δυνατότητες και τις προοπτικές ανάπτυξης του Θρησκευτικού Τουρισμού στις Ελληνικές Περιφέρειες.

Επιστέγασμα όμως όλης της προσπάθειας της Συνοδικής Επιτροπής επί του Θρησκευτικού Τουρισμού ήταν, σε συνεργασία με την Μ.Κ.Ο. «Φιλοξενία» της Εκκλησίας Κρήτης, επί προεδρίας του Σεβ. Μητροπολίτου Γορτύνης και Αρκαδίας κ. Μακαρίου, να χρηματοδοτηθεί το έτος 2014 μέσω του προγράμματος «Κρήτη – Πράσινη ανάπτυξη», της Περιφέρειας Κρήτης η έκδοση του τόμου «Χριστιανικά Μνημεία της Κρήτης», που πληροφορεί έγκυρα κάθε ενδιαφερόμενο για τα σπουδαιότερα μνημεία κάθε Ιεράς Μητροπόλεως και παράλληλα προτείνει διαδρομές επισκέψεως. Ο τόμος αυτός που συνεγράφη από τους διακεκριμένους αρχαιολόγους κ. Μιχαήλ Αδριανάκη και κ. Κωνσταντίνο Γιαπιτσόγλου μεταφράστηκε σε πέντε γλώσσες και απέσπασε τις καλύτερες κριτικές.

Μεγίστη υπήρξε η συνεισφορά της Μ.Κ.Ο. «Φιλοξενία», στην ανάδειξη και προβολή των Θρησκευτικών μνημείων της Κρήτης. Η χρηματοδότηση που επετεύχθη μέσω της Μ.Κ.Ο. συνέβαλε τα μέγιστα ώστε η Εκκλησία της Κρήτης να αποκτήσει όχι μόνο τον έντυπο οδηγό αλλά και επίσημη διαδικτυακή πύλη με την επωνυμία «Ορθόδοξη Κρήτη, θρησκευτικές διαδρομές και εκκλησιαστικά μνημεία Κρήτης» (orthodoxcrete.com), πολύγλωσσο οδηγό τσέπης, «Στα βήματα του Αποστόλου Παύλου» κ.α.

Η Συνοδική Επιτροπή επί του Θρησκευτικού Τουρισμού προσπαθεί «έχουσα ζήλον μετ' επιγνώσεως» να σταθεί αρωγός και συμπαραστάτης όλων εκείνων που εμπλέκονται στον Θρησκευτικό Τουρισμό και να τους βοηθήσει να δώσουν το παρών της ορθοδόξου πίστεως και του κρητικού πολιτισμού στους πολυπληθείς επισκέπτες.

Καθώς ο Θρησκευτικός Τουρισμός είναι πια μια πραγματικότητα για την Μεγαλόνησο ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Ειρηναίος και οι Σεβ. Μητροπολίτες της νήσου λαμβάνουν τα μηνύματα των καιρών και είναι σίγουρο ότι με τη Χάρη του Θεού και τις πρεσβείες του αγίου ενδόξου και πανευφήμου αποστόλου Τίτου, του πρώτου Επισκόπου της Εκκλησίας Κρήτης, το έργο της Συνοδικής Επιτροπής επί του Θρησκευτικού Τουρισμού θα συνεχισθεί και θα φέρει καρπόν πολύν.

Σας ευχαριστώ.